

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת וירא

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 364)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת וירא התשפ"ה

"בְּרִית מֶלַח"

א. "וַיֵּרָא אֱלֹהֵי יְהוָה, בְּאֵלֵי מִמְרָא, וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל, כְּחֹס הַיּוֹם. וַיִּשָּׂא עֵינָיו, וַיֵּרָא, וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו, וַיֵּרָא, וַיִּרְץ לִקְרֹאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל, וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַרְצָה. וַיֹּאמֶר, אֲדֹנָי, אִם נָא מְצֹאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עֲבֹדְךָ", (בראשית, יח', א' - ג').

"וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֹמָה בְּעָרְב, וְלוֹט יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר סְדֹם, וַיֵּרָא לוֹט, וַיִּקָּם לִקְרֹאתָם, וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַפָּיִם אַרְצָה. וַיֹּאמֶר, הִנֵּה נָא אֲדֹנָי, סוּרוּ נָא אֶל בַּיִת עֲבֹדְכֶם, וְלִינוּ וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם, וְהִשְׁכַּמְתֶּם וְהִלַּכְתֶּם לְדַרְכְּכֶם, וַיֹּאמְרוּ, לֹא, כִּי בְּרַחוּב נָלִין. וַיִּפְצַר בָּם מְאֹד, וַיִּסְרוּ אֵלָיו, וַיָּבֹאוּ אֶל בֵּיתוֹ, וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה, וּמִצּוֹת אָפֶה, וַיֹּאכְלוּ", (בראשית, יט', א' - ג').

"וַתִּבְטַט אֶשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו, וַתְּהִי נֹצֵיב מֶלַח", (בראשית, יט' - כו').

ב. על מאמר הכתוב בפרשתנו ¹, "וַיֹּאמֶר, אֲדֹנָי, אִם נָא מְצֹאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עֲבֹדְךָ", דרשו רבותינו ז"ל ² :
"גדולה הכנסת אורחין, מהקבלת פני שכינה",

והיינו :

שמדויק מהכתוב, שאברהם אע"ה, הניח את השכינה הקדושה, בכדי לקבל אורחים,

וביקש מן השכינה הקדושה, שתמתין לו, עד שהוא יקבל את פניהם.

ומשמע מזה, ש-"גדולה הכנסת אורחים, יותר מהקבלת פני השכינה".

וידועה ומפורסמת, הקושיא בזה :

¹ בראשית, יח' - ג'.

² שבת, קכז' ע"א.

דהנה, את הלימוד הלזה בגודל מעלת הכנסת אורחים, אנו לומדים, מאברהם
אע"ה,

ברם, צריך לעיין בזה, מניין אברהם אע"ה למד זאת?

ובביאור העניין, יעויין בדבריו הקדושים של הגה"ק רבינו ישראל אביחצירא
זיע"א³,

בהקדם דברי רבותינו ז"ל⁴, על מאמר הכתוב⁵, "וַיִּרְא אֱלֹהֵי יְהוָה, בְּאֵלֵי מִמְרָא,
וְהוּא יָשָׁב פֶּתַח הָאֵהָל, כְּחֹם הַיּוֹם":

" יָשָׁב' כְּתִיב, בְּקֶשׁ לְעַמּוֹד⁶,

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שָׁב!

אֲתָה סִימָן לְבָנֶיךָ -

מָה אֲתָה יוֹשֵׁב, וְשִׁכְנָה עוֹמֶדֶת,

כִּךְ בָּנֶיךָ יוֹשְׁבִין, וְשִׁכְנָה עוֹמֶדֶת עַל גֶּבֶן.

כְּשֵׁי־יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִים לְבֵתִי כְּנִסְיוֹת וּלְבֵתִי מְדַרְשׁוֹת, וְקוֹרִין קְרִיאַת שְׁמַע, וְהֵן
יוֹשְׁבִים לְכַבּוּדִי וְאֲנִי עַל גֶּבֶן⁷,

שֶׁנֶּאֱמַר⁸, 'אֱלֹהִים נָצַב בְּעֵדֶת אֱלִי'."

והנה, כאשר הגיעו המלאכים אל ביתו של אברהם אע"ה, נאמר⁹, "וַיִּשָּׂא עֵינָיו,
וַיִּרְא, וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו, וַיִּרְא, וַיִּרְץ לְקָרְאֲתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל, וַיִּשְׁתַּחֲוֶה
אֲרָצָה",

³ בספרו הקדוש "אהבת ישראל", (עמודים קמא'-קמב').

⁴ בראשית רבה, פרשה מח', ז'.

⁵ בראשית, יח' - א'.

⁶ היינו:

שאברהם אע"ה, היה יושב בעל כורחו מחמת חוליו, וביקש לעמוד לכבוד הבורא ית"ש.

⁷ עוד במעלת "קריאת שמע", עיין בסוף הקדמת הספר הקדוש "אגלי טל", מה שהביא משם אביו זצ"ל.

⁸ תהילים, פב' - א'.

ומשמע:

שכאשר ראה אברהם אע"ה את המלאכים, הוא מייד קיבל כוחות לרוץ לקראתם.

ומעתה, ביאר רבינו זיע"א, שנשא אברהם אע"ה, קל וחומר בעצמו:

כאשר הבורא ית"ש, בא לבקרני, לא היה בי כוח לעמוד לכבודו,

ומאיך, כאשר באו המלאכים לבקרני, קיבלתי כוח לעמוד ולרוץ לפניהם.

מכאן, ש-גדולה הכנסת אורחים, מהקבלת פני שכינה.

ג. כתב הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א¹⁰ :

"אמרו רבותינו ז"ל, כי הפוגם ברית הלשון, סופו לפגום גם ברית המעור,

וזהו 'לא יחל דברוי'¹¹, פירוש - לא יחלל דיבורו לפגום ברית הלשון, כי סופו

לעשות מעשה,

'כָּכֵל הַיָּצָא מִפִּי יַעֲשֶׂה' - בפועל.

ונראה לעניות דעתי -

כי בא הרמז, בפסוק 'ומה יתרון לבעל הלשון'¹², שמדבר על בעלי לשון הרע,

⁹ בראשית, יח' - ב'.

¹⁰ בספרו הקדוש "עדן מקדם", (אות למד, ערך לשון הרע, עמודים קצד'-קצה').

¹¹ במדבר, ל' - ג':

"איש כי ידר נדר ליהונה, או השבע שבעה, לאסר אסר על נפשו, לא יחל דברו, ככל היצא מפיו יעשה".

¹² בקהלת (י' - א'), נאמר:

"אם ישך הנחש בלוא לחש, ואין יתרון לבעל הלשון".

והנה, במסכת ערכין (טז' ע"ב), וב"ליקוט שמעוני" (קהלת, רמז תתקפט'), דרשו רבותינו ז"ל:

"ריש לקיש אמר, לעתיד לבא מתקבצין כל החיות אצל הנחש, ואומרים לו -

ארי דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל,

אתה, מה הנאה יש לך?

מה יתרון לבעל הלשון, ראשי תיבות, 'מילה',

שסופו, גם אות ברית מילה."

עוד כתב רבינו זיע"א¹³ :

"וכתב בזוהר תרומה¹⁴, כי יש מקום בגיהנום, נקרא צואה רותחת,

ושם נידונים, אותם שחטאו בהוצאת זרע לבטלה, לכתחילה.

ואותה הטיפה היוצאת לבטלה, כיוון שלא באה בנקבה, מיד לוקחת אותה ליליית, ומתעברת ממנו,

ונולד ממנו, דמות חזיר ודמות כלב.

כי חזיר כלב, גימטריא זרע¹⁵."

והנה, לאור דבריו הקדושים, שהמדבר לשון הרע - סופו לפגום בקדושת הברית, ובגודל חומרת הפוגם בקדושת הברית, נראה בסייעתא דשמיא, לבאר כדלהלן :

דהנה, מילת "ערבה", עולה בגימטריא למניין 277,

וכמו כן, מילת "זרע", עולה בגימטריא למניין זה¹⁶.

אומר להם, ומה יתרון לבעל הלשון?!

ומפני מה אתה נושך באבר אחד, וכל האברים מרגישים?

אומר להם, ולי מה אתם שואלים?!

אמרו לבעל הלשון, שהוא עומד כאן, והורג ברומי!".

¹³ בספרו הקדוש "ארבעה שומרים", (הקדמת המחבר, עמוד ו').

¹⁴ "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף קנ' ע"ב).

¹⁵ היינו:

מילת "חזיר", עולה בגימטריא למניין 225,

ומילת "כלב", עולה בגימטריא למניין 52.

ו-ב' מילים אלו, עולים יחד בגימטריא למניין 277.

וכמו כן, מילת "זרע", עולה בגימטריא למניין 277.

והנה, ה"ערבה", צורתה כצורת שפתיים ¹⁷.

וכמו כן, ה"ערבה", אין בה לא טעם ולא ריח ¹⁸.

ואפשר:

שהדבר בא להורות לנו, את עניין ה"ענווה", שכן ¹⁹, "תועבת ה' כל גבה לב",

וכל יסוד ה"לשון הרע", בא מכוח הגאווה שיש באדם,

וכאשר האדם נופל בזה, סופו לפגום בקדושת הברית, הנקראת גם כן "תועבה",

וכפי שמצינו בפרשת העריות ²⁰.

ולפיכך, העצה לזה, היא בחינת "ערבה",

שינהג האדם בעצמו במידת הענווה!

וממילא, יקדש את שפתיו, הדומים בצורתם לצורת הערבה,

וידבר בהם דברי תורה וקדושה, ולא חלילה וחס דברי לשון הרע.

ואזי, יזכה ל"זרע קודש", על ידי שהוא זוכה ומקדש את עצמו.

ועל פי זה, נוכל להבין, את מאמר רבותינו ז"ל ²¹:

---

¹⁶ וכפי שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בספרו הקדוש "לשון חכמים" (חלק ב'), בתפילה שתיקן לאומרה קודם "חבטת הערבה":

"למען מצוות הערבה, אשר מספרה עולה עזר, ומספר זרע,

תעשה ברחמיך, עזר, לזרע שלי,

ויהיו כל זרעי, זרע ברך ה'."

¹⁷ וכפי שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בספרו הקדוש "לשון חכמים" (חלק ב'), בתפילה שתיקן לאומרה קודם "חבטת הערבה":

"ותכפר לנו, על מה שחטאנו בפינו ובשפתינו, בכל דיבור אסור,

כי ערבה, דומה לשפתים."

¹⁸ ויקרא רבה, פרשה ל', יב'.

¹⁹ משלי, טז' - ה'.

²⁰ פרשת "קדושים", פרק כ'.

"כל המספר לשון הרע ... ראוי להשליכו לכלבים".

שכן לכאורה, יש להתבונן, מהו הלשון "ראוי",

והלא, יותר נכון היה לומר "צריך"?

ולאור המתבאר, אפשר:

שמחמת שסופו של אדם זה לפגום בבריתו חלילה וחס, והפוגם בבריתו נידון בצואת כלב רותחת,

לפיכך, אמרו רבותינו ז"ל, לשון "ראוי" בדווקא, שהוא רמז לדבר על שם סופו.

והנה, אחרי הודיענו ה' יתברך כל זאת, הנה ה' יתברך לידי, את דברי מו"ז הגה"ק רבינו מסעוד עובדיה זיע"א ^{22 23 24} :

"ויש להבין, למה לכלב דווקא?

ואפשר, שכוונתו, היא למה שידוע ²⁵, דהמדבר לשון הרע מתגלגל בכלב נובח, רחמנא ליצלן,

אם כן איפוא, אתי שפיר, שראוי להשליכו לכלבים, שהרי מתגלגל בו נמי".

ואפשר:

²¹ פסחים, קיח' ע"א. מכות, כג' ע"א.

²² בספרו הקדוש "בניין אב", (הנדפס בתוך ספר "תורה וחיים" עה"ת, חלק ב', עמוד מח', מהדורת תשעג').

²³ חתנו של הגה"ק רבינו אליהו בן הרוש זיע"א, (בעמח"ס "כוס אליהו" ו"ברכת אליהו"),

ואביו של מו"ז הגה"ק בעל "ישמ"ח לבב" זיע"א, וסבו של מו"ז הגה"ק רבינו דוד מסעוד עובדיה זיע"א.

²⁴ בהקדמת הספר, כתב נכד המחבר - מו"ז הגה"ק רבינו דוד מסעוד עובדיה זיע"א:

"אמר המשתדל, עוד דוד הגדיל, להדפיס איזה פרפראות, שהניח אחריו בכתב ידו, וזרעו מושלה לו,

אדוני זקני הרה"ג מו"ה מסעוד עובדיה זצ"ל,

קדוש יאמר לו, כי מה יתרון לו בכל עמלו, אם נטע כרם ולא חללו, על כן המו מעי לו,

והיתה שכר לחילו, לחזות בנועם ה', ולבקר בהיכלו,

כבוד חכמים ינחלו, עד כי יבוא שילה".

²⁵ "פלא יועץ", (ערך גלגול).

שהוא כעין המתבאר בדברינו, שטעם הדבר שאותו אדם מתגלגל בכלב, הוא על שם סופו.

ד. על מאמר הכתוב בפרשת "שמות"²⁶, "וַיֹּאמֶר כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ, וְזֶה לְךָ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ, בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם - תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה", כתב רש"י הקדוש:

"וששאלת, מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים!?"

דבר גדול יש לי על הוצאה זו -

שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה, לסוף שלושה חודשים²⁷, שיצאו ממצרים.

דבר אחר -

'כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ', וזה שתצליח בשליחותך,

'לְךָ הָאוֹת', על הבטחה אחרת שאני מבטיחך, שכשתוציאם ממצרים תעבדון אותי על ההר הזה, שתקבלו התורה עליו,

והיא הזכות העומדת לישראל!"

²⁶ שמות, ג' - יב'.

²⁷ הקשה ה"שפתי חכמים":

"ואם תאמר, מהיכן הוא מתחיל למנות,

אי משעת דיבור זה, והרי העשר מכות היו בינתיים - וכל מכה משתמשת רביע החודש, וג' חלקים היה מעיד ומתרה בו ... ואם כן, היה עשר חודשים, וגם המכות לא התחילו מיד אחר דיבור זה.

ואי משעת יציאת מצרים מונה, הרי לא היה אפילו שני חודשים - חצי ניסן ואייר וששי בסיוון שקיבלו התורה".

ותירץ:

"ויש לומר, דלא מיירי בתורה שבכתב לחוד, אלא, גם בתורה שבעל פה.

שאחר קבלת התורה, עלה להר, והיה שם מ' יום ומ' לילה, וקיבל תורה שבעל פה,

ואחר שירד ב-י"ז בתמוז, היו ג' חודשים שלמים -

והם נגאלו בשביל תורה שבעל פה".

והנה, כתב הר"ן ²⁸ :

"ובהגדה, גם כן אמרו, בשעה שאמר להם משה 'תעבדון את האלהים על הקר הַזֶּה',

אמרו לו ישראל, משה רבינו, אימתי עבודה זו?

אמר להם, לסוף חמישים יום, והיו מונין כל אחד ואחד לעצמו.

מכאן קבעו חכמים, לספירת העומר -

כלומר, בזמן הזה שאין אנו מביאין קרבן ולא עומר,

אלא, מחשבין נ' יום לשמחת התורה, כמו שמנו ישראל באותו זמן".

וכעין זה כתב הרמב"ן, על מאמר הכתוב ²⁹, "בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם, בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי":

"בעבור היות ביאתם במדבר סיני שמחה להם ויום טוב,

ומעת צאתם ממצרים נכספים אליו, כי ידעו ששם יקבלו את התורה,

כי משה הגיד להם מה שנאמר לו, 'תעבדון את האלהים על הקר הַזֶּה'".

וכן כתב בספר "החינוך" ³⁰ :

"לפי שכל עיקרון של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נבראו שמים וארץ וישראל,

וכמו שכתוב ³¹, 'אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה' וגו'.

והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים, כדי שיקבלו התורה בסיני ויקיימוה,

²⁸ בחידושו על הרי"ף, למסכת פסחים, כח' ע"א.

²⁹ שמות, יט' - א'.

³⁰ מצוה שו'.

³¹ ירמיהו, לג' - כה'.

וכמו שאמר השם למשה ³², 'וְזֶה לְךָ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שֶׁלַחְתִּיךָ, בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם, תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה.'

ופירוש הפסוק -

כלומר, הוציאך אותם ממצרים, יהיה לך אות שתעבדון את האלהים על ההר הזה, כלומר, שתקבלו התורה,

שהיא העיקר הגדול, שבשביל זה הם נגאלים, והיא תכלית הטובה שלהם ...

ומפני כן, כי היא כל עיקרון של ישראל, ובעבורה נגאלו, ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה,

להראות בנפשנו, החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל,

וְיִמְנָה תְּמִיד, מתי יבוא העת הנכסף אליו, שְׂיֵצֵא לחירות,

כי המניין, מראה לאדם, כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא.

וזהו שאנו מונין לעומר, כלומר, כך וכך ימים עברו מן המניין,

ואין אנו מונין, כך וכך ימים יש לנו לזמן,

כי כל זה, מראה בנו, הרצון החזק להגיע אל הזמן".

ומתוך דבריהם הקדושים הנ"ל, מבואר:

היאך נכספה נפשם של עם ישראל, בשעת יציאת מצרים, לקבל את התורה הקדושה,

וכאשר הם ראו שטרם קיבלו את התורה, מיד עמדו ושאלו, "משה רבינו אימתי עבודה זו"!?!

וכשענה להם, "לסוף חמישים יום",

מיד, "היו מונין כל אחד ואחד לעצמו".

ה. בעניין הנחת המלח על שולחנו של האדם, מצינו כדלהלן:

³² שמות, ג' - יב'.

א. במסכת ברכות³³, הביאה הגמרא, לדבריו של רבא בר שמואל משום רבי חייא:

"אין הבוצע רשאי לבצוע, עד שיביאו מלח או לפתן - לפני כל אחד ואחד".

ב. ושם בגמרא³⁴, מצינו לדבריו של רב:

"כל סעודה שאין בה מלח, אינה סעודה".

ג. כתב אדונינו הרמב"ם זיע"א³⁵:

"אין הבוצע רשאי לבצע, עד שיביאו מלח או לפתן - לפני כל אחד ואחד".

ד. כתב ה"שולחן ערוך" זיע"א³⁶:

"לא יבצע, עד שיביאו לפניו מלח או לפתן - ללפת בו פרוסת הבציעה".

ה. כתב הרמ"א זיע"א³⁷:

"ומכל מקום, מצוה להניח על כל שלחן מלח קדם שיבצע,

כי השלחן דומה למזבח, והאכילה לקרבן,

ונאמר³⁸, 'על כל קרבן תקריב מלח'³⁹.

והוא מגן מן הפרעניות"⁴⁰.

ו. כתב ה"כף החיים" זיע"א⁴¹:

³³ מ' ע"א.

³⁴ מד' ע"א.

³⁵ פ"ז מהלכות ברכות ה"ג.

³⁶ או"ח, סימן קסז', סעיף ה'.

³⁷ או"ח, סימן קסז', סעיף ה'.

³⁸ ויקרא, ב' - יג'.

³⁹ בית יוסף, בשם שבולי הלקט.

⁴⁰ תוספות והגהות אשרי פרק פיצד מברכין.

⁴¹ או"ח, סימן קסז', סעיף קטן מ'.

"ומצווה זו, מוטלת על הנשים, להכין מלח בשולחן.

וידוע, שאשתו של לוט היתה נציב מלח, על אשר לא רצתה להביא מלח על השולחן⁴².

וצריך להשאיר המלח על השולחן, עד אחר ברכת המזון".

ז. ובביאור טעם הדבר, שצריך האדם להשאיר את המלח עד לאחר ברכת המזון, כתב ה"כף החיים" זיע"א⁴³, משמו של השל"ה הקדוש זיע"א⁴⁴:

"שיהא כדוגמת מזבח המכפר, דכתיב⁴⁵, 'עַל כָּל קִרְבָּנְךָ תִּקְרֵיב מִלַּח',

וגם הוא מגין מן הפורענות".

ח. כתב ה"כף החיים" זיע"א⁴⁶:

"איתא במדרש: כשישראל יושבין על השולחן, וממתינים זה עם זה עד שיטלו ידיהם, והם בלא מצוות, השטן מקטרג עליהם, וברית מלח מגן עליהם⁴⁷".

ט. כתב ה"כף החיים" זיע"א⁴⁸, משמו של ה"מגן אברהם" זיע"א⁴⁹:

"אף על גב, דאין אנו נוהגין באכילת מלח אחר הסעודה, משום דיש בפת מלח,

מכל מקום, מצווה להניחו על השולחן".

י. עוד כתב שם ה"כף החיים" זיע"א:

"ולפי דעת המקובלים, לא די בהנחת המלח על השולחן,

⁴² "חסד לאלפים" (או"ח, סימן קסז, אות ח'), להגה"ק רבינו אליעזר פאפו זיע"א.

⁴³ או"ח, סימן קפ' סעיף קטן ג'.

⁴⁴ קיצור של"ה, (בית מנוחה, אות א').

⁴⁵ בית יוסף, בשם שבול' הלקט.

⁴⁶ או"ח, סימן קסז', סעיף קטן מב'.

⁴⁷ תוספות, (ברכות, מ' ע"א. בד"ה "הבא מלח").

⁴⁸ או"ח, סימן קסז', סעיף קטן מג'.

⁴⁹ או"ח, סימן קסז', סעיף קטן טו'.

אלא, צריך לטבל בו גם כן פרוסת המוציא, ואפילו אם הפת נקייה ויש בה מלח".
יא. כתב ה"כף החיים" זיע"א⁵⁰, משם ספר "חופת אליהו רבה" 51⁵²:
"חמישה דברים נאמרו בגרגיר⁵³: מאיר עיניים, מצהיל פנים, מרבה זרע, מרבה
כוח, ממעט כשפים".

יב. כתב הגה"ק רבינו חיים ויטאל זיע"א⁵⁴:
"אחר שתבצע הלחם, צריך לטבול פרוסת המוציא במלח,
ותכווין, כי 'לחם' ו-'מלח' אותיות שוות.
אבל, השינוי הנמצא בהם, כי הלחם רומז אל ג' הוי"ת שהם גימטריא 'לחם',
והם סוד ג' חסדים שביסוד, הנודעים.
ומלח, הוא ג' הוי"ת של הגבורות שביסוד, הנמתקות, כנודע.
ותכווין, למתק ה-ג' גבורות, על ידי החסדים, על ידי טיבול זה,
כי כל מלח, הוא קצת מרירות ודין".
ויעויין עוד, בדברי רבינו זיע"א, בספריו הקדושים - "שער הכוונות"⁵⁵, ו-"שער
טעמי המצוות"⁵⁶.

יג. עוד כתב רבינו זיע"א⁵⁷:

⁵⁰ או"ח, סימן קע', סעיף קטן פ'.

⁵¹ אשר בסוף ספר "ראשית חכמה", (שער ה').

⁵² וכן כתב הגה"ק רבינו חיים פאלג'י זיע"א, ("יפה ללב", אות טו').

⁵³ היינו:

באוכל גרגיר מלח.

⁵⁴ בספרו הקדוש "שער המצוות", (פרשת "עקב").

⁵⁵ דף קא' ע"א

⁵⁶ פרשת "ויקרא".

⁵⁷ בספרו הקדוש "פרי עץ חיים", (שער תיקון חצות, פרק ד').

"בעניין תיקון הנפש, הזהירני מאוד מורי זלה"ה -

בכוונת התפלה ובפרט בברכת שמע קולינו, **ולשים מלח על השלחן**, ולכווין רגליו בעת הקדושה, ושיאמר עלינו לשבח ועל כן נקווה".

יד. עוד כתב רבינו זיע"א⁵⁸, משמו של רבינו האר"י הקדוש זיע"א:

"והנה, בזמן שבית המקדש קיים, על ידי הקרבנות הנקרבים שם, היו מתבררים ומתתקנים כל המדרגות.

כי האדם, היה נתקן, על ידי התשובה והוידוי, שהיה מתודה שם על קרבנו.

והבעלי חיים, היו נתקנים, על ידי הקרבן עצמו.

והצומח, על ידי המנחות והנסכים.

והדומם, על ידי המלח, שהוא דומם,

וזהו סוד פסוק⁵⁹, 'על כל קרבןך תקריב מלח'."

טו. אזוהרה גדולה, הזהיר רבינו האר"י הקדוש זיע"א, לתלמידו הגה"ק רבינו חיים ויטאל זיע"א⁶⁰:

"גם ציווני, שאזהר מכמה דברים אלו: פסיעה גסה, גאווה, מיעוט אכילה, כוונת תפילה בברכת השיבה שופטינו, בברכת הנהנין, **מלח להיות על השולחן**, שלא לשתות מים אחר המזון, להיזהר בכבוד החברים".

טז. כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א⁶¹:

"מצווה להביא מלח, ויטביל הפת שלוש פעמים במלח, כי כן צריך על פי הסוד,

ויכווין, שהלחם הוא מספר שלוש פעמים הוי"ה, שהם שלושה חסדים, והם ממתקים שלוש גבורות הרמוזים במלח, שהם גם כן מספר שלוש פעמים הוי"ה, כמנין 'מלח'.

⁵⁸ בספרו הקדוש "שער הפסוקים", (פרשת "בראשית", דרוש ד').

⁵⁹ ויקרא, ב' - יג'.

⁶⁰ "שער הגלגולים", (הקדמה לט').

⁶¹ בספרו הקדוש "בן איש חי", (שנה ראשונה, פרשת "אמור", סעיף י').

ואם בירך המוציא, ולא הביאו לו המלח, לא ימתין, אלא יבצע מיד ויאכל, ובעת שיביאו המלח אחר כך - יטבול בו שארית הפרוסה שלוש פעמים.

וראוי שיניח המלח על השולחן עד אחר ברכת המזון, דהשולחן דומה למזבח,

וכתיב ⁶², 'עַל כָּל קֶרֶבֶן תִּקְרֵב מֶלֶח'.

וגם הוא מסוגל להגין מן הפורענויות".

והנה, בעניין הנחת המלח בעת בדיקת חמץ, כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ⁶³ :

"המנהג, שמוליכין עם הבודק קערה שנותנין בתוכה חתיכת לחם וסכין, כדי לחטט בה בחורין וסדקין.

ויש נוהגין, לתת עשרה פתיתי חמץ בזוויות הבית קודם בדיקה, כדי שימצאם הבודק ויבערם.

ופה עירנו בגדאד, נוהגין להניח בקערה הנזכרת מעט מלח,

והטעם, דהשטן וגונדא דיליה, מתקנאין במצוות בדיקת החמץ הרבה,

ולכן, מוליכין עם הבודק מלח, לדחות המשטינים והמקטרגים, על דרך שאמרו בַּהֲשִׁמֶתְהָ הַמֶּלֶחַ עַל הַשּׁוֹלְחָן.

ועוד טעם אחר, דעושין כן לסימנא טבא, שנזכה לשנים רבות לבדוק בכל שנה ושנה, דהמלח הוא סימן לקיום,

דכתיב ⁶⁴, 'בְּרִית מֶלֶח', שהוא דבר המתקיים".

והנה, בעניין לקיחת המלח ביד בעת ספירת העומר, כתב הגה"ק רבינו ברוך אסבאג זיע"א ⁶⁵ :

"סגולה, וסוד גדול -

⁶² ויקרא, ב' - יג'.

⁶³ בספרו הקדוש "בן איש חי", (שנה ראשונה, פרשת "צו", סעיף ו').

⁶⁴ במדבר, יח' - יט'.

⁶⁵ בספרו הקדוש "מנחת משה", (דיני ספירת העומר - דינים דלעומר).

בלילה הראשון של ספירת העומר, יקח בידו קצת מלח,

ויקרא מזמורים אלו: 'שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שְׁמַחְתִּי בְּאִמְרִים לִי'⁶⁶, ומזמור 'לְדָוִד ה' לֹא גָבַהּ לְבָי' ⁶⁷, ומזמור 'שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד הִנֵּה מָה טוֹב וּמָה נְעִים' וגו'⁶⁸.

ואחר כך, יאמר תפילה זו -

יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו, שבזכות ספירת העומר אשר ציוויתנו בתורתך, ובזכות שמותיך הקדושים והטהורים, היוצאים מראשי תיבות וסופי תיבות, ובזכות אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, שיהיה זה המלח לי לשמי ⁶⁹ - ולכל מי שישא המלח הזה עליו, יהיה לו למגן וצינה, מדבר וממגפה, ומעין הרע, וכל דבר רע, אמן כן יהי רצון".

1. על מאמר הכתוב ⁷⁰, "וְכָל קָרְבָּן מִנְחָתְךָ בְּמִלַּח תִּמְלַח, וְלֹא תִשָּׁבֵית מְלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתְךָ, עַל כָּל קָרְבָּנְךָ תִּקְרִיב מְלַח", כתב רבינו בחיי זיע"א:

"ועל דרך הקבלה -

יש במלח, שני כוחות משתנים, זה היפך זה,

והם, המים והאש.

ובכוח חמימות האש, המייבשו והמגלידו, חוזר מלח.

ואם כן, יש בעצם המלח כוח המים והאש, שהם כנגד שתי המידות שבהם קיום העולם,

והם, מידת רחמים ומידת הדין.

ומטעם זה, אמר ⁷¹, 'וְלֹא תִשָּׁבֵית מְלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ',

⁶⁶ תהילים, קכב' - א'.

⁶⁷ תהילים, קלא' - א'.

⁶⁸ תהילים, קלג' - א'.

⁶⁹ פלוני בן פלוני,

או לשם מי שירצה.

⁷⁰ ויקרא, ב' - יג'.

קרא ברית אלהיך, מלח, לפי שבו יתקיים ויכרת העולם.
 וכמו שאמרו ⁷², ראה שאינו יכול להתקיים בדיון, שיתף עמו מידת רחמים.
 וכן, המלח, מקיים ומכרית,
 כי הוא מקיים ומעמיד הבשר זמן מרובה, ונותן טעם בכל המאכלים,
 והוא מכרית גם כן, כי המקום המלוח, לא יעלה בו כל עשב,
 וכעניין שכתוב ⁷³, 'אֶרֶץ מְלַחָה, וְלֹא תֵשֵׁב',
 וכתוב ⁷⁴, 'גְּפָרִית וְמֶלַח, שְׂרָפָה כָּל אֶרְצָהּ'."
 ומעתה, יובנו דבריו של ה"זוהר הקדוש" ⁷⁵, בביאור הפסוק הנ"ל. וכדלהלן:
 "רבי אהא אָמַר -
 כְּתִיב ⁷⁶, 'וְלֹא תֵשֵׁבִית מְלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחֹתֶיךָ, עַל כָּל קֶרֶבֶתְךָ תִּקְרִיב מְלַח',
 וְכִי אֲמַאי מְלַח?
 אֵלָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ מְמַרְק וּמְבַשֵּׁם מְרִירָא לְאַטְעָמָא, וְאִי לָאו הוּי מְלַחָא, לָא יָכִיל
 עֲלֵמָא לְמַסְבֵּל מְרִירָא.
 הַדָּא הוּא דְכְתִיב ⁷⁷, 'כִּי כַּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לְאֶרֶץ, צִדְקָ לְמַדּוֹ יִשְׁבִּי תִבְלִי',
 וְכְתִיב ⁷⁸, 'צִדְקָ וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כְּסֻאָךְ'.
 וּמְלַח, אִיהוּ בְּרִית דְּעֲלָמָא קְיַימָא בֵּיה,

⁷¹ ויקרא, ב' - יג'.

⁷² בראשית רבה, פרשה יד', טו'.

⁷³ ירמיה, יז' - ו'.

⁷⁴ דברים, כט' - כב'.

⁷⁵ חלק א', דף רמא' ע"ב.

⁷⁶ ויקרא, ב' - יג'.

⁷⁷ ישעיה, כו' - ט'.

⁷⁸ תהילים, פט' - טו'.

דְּכַתִּיב ⁷⁹, 'אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה, חֻקֹּת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי.
בְּגִין כֶּדֶ, אֶקְרִי 'בְּרִית אֱלֹהִים', וְאֶקְרִי יָם הַמֶּלֶח, וְיִמָּא אֶקְרִי עַל שְׁמִיה ⁸⁰ ".
וביאור העניין:
דהנה, מכוח התולדה של המידות "חסד וגבורה", נוצרה מידת "תפארת",
אשר כמוה כ-"ברית", בהיותה מקשרת וממזגת את ב' המידות גם יחד.
ואף מתולדת המידות "אש ומים", המְכַנְנִים כנגד ב' מידות "חסד וגבורה",
נוצר המלח, אשר כמוהו כ-"ברית", בהיותו מקשר וממזג את ב' המידות גם יחד,
וממתק את כל הדינים ⁸¹.

⁷⁹ ירמיה, לג' - כה'.

⁸⁰ ותרגום דבריו הקדושים:

רבי אהא אמר -

כתוב (ויקרא, ב' - יג'), 'ולא תשבית מלח ברית אלהיה מעל מנחתה, על כל קרבנה תקריב מלח',

וכי למה מלח?

אלא, משום שהוא ממרק ומבשם את המר לתת לו טעם, ואם לא היה מלח, לא יכול העולם לסבל את המר.

זהו שכתוב (ישעיה, כו' - ט'), 'כי כאשר משפטיך לארץ, צדק למדו ישיבי תבל'.

וְכַתּוּב (תהילים, פט' - טו'), 'צדק ומשפט מכון כסאך'.

ומלח, היא ברית שהעולם עומד בו,

שכתוב (ירמיה, לג' - כה'), 'אם לא בריתי יומם וליילה, חקות שמים וארץ לא שמתי'.

ולכן נקרא 'ברית אלהיה', ונקרא ים המלח, והים נקרא על שמו.

⁸¹ ומרגניתא טבא, מצאתי בהקדמת הספר הקדוש שו"ת "נודע ביהודה", מבן המחבר הגה"ק רבינו שמואל סג"ל לנדא זיע"א:

"כאשר נודע לחכמי הטבע, שעמדו על הבחינה, כשחילקו גוויית האדם לחלקיו, על ידי חכמת הכימיה,

נמצא, שגוף האדם, מורכב: ממים, ושמן, וסיד, ומלח.

ומצאו במופת, שכל אדם אשר בעת חייו, היה יותר חריף ובעל שכל, יש בו יותר מחלקי המלח.

ז. בעניין אשת לוט, מצינו ב"פרקי דרבי אליעזר"⁸² :

"עדיית, אשתו של לוט, נכמרו רחמיה על בנותיה הנשואות בסדום, והביטה אחריה, לראות אם היו הולכות אחריה אם לאו. וראתה אחריה השכינה, ונעשית נציב מלח, ועדין היא עומדת. כל היום לוחכים אותה השנרים, ויורדת על רגליה, ובבקר צומחת, שפאמר⁸³, 'ותבט אשתו מאחרי, ותהי נציב מלח'."

ויעויין עוד בזה, בדברי רבותינו ז"ל במדרש⁸⁴, על מאמר הכתוב⁸⁵, "ותבט אשתו מאחרי, ותהי נציב מלח":

"רבי יצחק אמר, שחטאה במלח!
באותו הלילה, שבאו המלאכים אל לוט, מה היא עושה?
הולכת אל כל שכנותיה, ואומרת להן: תנו לי מלח שיש לנו אורחים,
והיא מכוונת, שיפירו בהן אנשי העיר.
על כן⁸⁶, 'ותהי נציב מלח'."

עוד דרשו רבותינו ז"ל בעניין זה⁸⁷ :

ובזה, יש לפרש כוונת חז"ל במסכת קידושין (כ"ט ע"ב): 'הוא ללמוד, ובנו ללמוד ... אם היה בנו זריז וממולח ... בנו קודמו'.
ורבים לא ידעו לפרש, מהו זה ממולח ...
ולפי דעתי, הכוונה הוא, שבנו ממולח. דהיינו, שיש לו הרבה חלקי מלח. לרמז, שהוא חריף ובעל הבנה".

⁸² סוף פרק כה'.

⁸³ בראשית, יט' - כו'.

⁸⁴ בראשית רבה, פרשה נא', ה'.

⁸⁵ בראשית, יט' - כו'.

⁸⁶ בראשית, יט' - כו'.

⁸⁷ בראשית רבה, פרשה נ', ד'.

"אמר רבי יצחק, מצות גדולה עמדה על המלח!

דהוא אמר לה, הב לאלין אכסניא קליל מלח,

והות אמרה ליה, אף הךא סוניתא בישא, את פעי מילפא הךא?!⁸⁸."

ולאור המתבאר לעיל⁸⁹, בגודל מעלת הכנסת אורחים, כתב הגה"ק רבי נח גד וינטרוב זיע"א⁹⁰:

דהנה, למדנו במסכת שבת⁹¹, שגדולה הכנסת אורחים, יותר מקבלת פני שכינה. ובמסכת חגיגה⁹², למדנו, שבזמן שבית המקדש היה קיים, מזבח מכפר על האדם. ועתה שאין בית המקדש קיים, שולחנו של האדם מכפר עליו בהכנסת אורחים⁹³.

ומטעם זה, אנו נותנים מלח על השולחן, וכפי שהיה המלח בקורבנות⁹⁴.

ואשת לוט, שהיתה צרת עין, לא רצתה להכניס אורחים ולהאכילם, ולפיכך, כאשר באו המלאכים אל שולחנה, היא לא רצתה לתת להם מלח, בכדי שלא תערב סעודתם עליהם. ומשכך, במעשיה אלו, היא ביטלה את מעלת הכנסת אורחים, אשר היא גדולה "יותר" מהקבלת פני שכינה.

⁸⁸ היינו:

באותה הסעודה, שהיו המלאכים אל לוט, היתה מריבה גדולה בין לוט לאשתו, בעניין המלח, שכן, לוט ביקש מאשתו, שתביא מעט מלח לאורחים,

אך היא, באה אליו בטרוניא: אף את המנהג הרע הזה, את רוצה ללמד במקומינו!?

⁸⁹ באות ב'.

⁹⁰ בפירושו הקדוש "טוב עין" (סוף פרק כה'), על "פרקי דרבי אליעזר".

⁹¹ קכז' ע"א.

⁹² כז' ע"א.

⁹³ על פי דברי רש"י הקדוש.

⁹⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

ולכך, כאשר היא הביטה לאחוריה, וראתה את השכינה הקדושה, תיכף ומיד היא נעשתה לנציב מלח,

שכן, בביטול מצווה זו, היא לא הורגלה בהקבלת פני השכינה.

ובשונה מן הרגיל במצווה זו, אשר כבר הורגל לראות את פני השכינה. והבן.

והנה, בעניינה של אשת לוט, כתב הגה"ק רבינו מנחם ריקאנטי זיע"א⁹⁵ :

"וסוד העניין תבין מברית מלח, וגם מימי היס המלוחים ירמזו לזה, וכבר דברתי בו".

ולהלן יתבארו ויתבררו דבריו הקדושים.

ח. על מאמר הכתוב⁹⁶, "וְכָל קָרְבָּן מִנְחָתְךָ בַּמִּלַּח תִּמְלַח, וְלֹא תִשָּׁבֵית מִלַּח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתְךָ, עַל כֹּל קָרְבָּנְךָ תִּקְרִיב מִלַּח", כתב רש"י הקדוש :

"שהברית כרותה למלח, מששת ימי בראשית,

שהובטחו המים התחתונים, ליקרב במזבח במלח, וניסוך המים בחג".

ויעויין עוד בזה, בדברי רבותינו ז"ל במדרש⁹⁷ :

"אָמַר רַבִּי בְּרַקְיָה -

לֹא פָּרְשׁוּ הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים מִן הָעֲלִיוֹנִים, אֲלֵא בְּבִכְיָה,

הַדָּא הוּא דְכִתְיִב⁹⁸, 'מִבְּכֵי נְהָרוֹת חֲבָשׁ'.

רַבִּי תַנְחֻם, מִיִּתְי לָהּ מִן הַכָּא⁹⁹, 'עֲשֵׂה אֶרֶץ בְּכַחוֹ וְגוֹי לְקוֹל תַּתּוֹן מַיִם וְגוֹי,

וְאִין לְקוֹל, אֲלֵא בְּכֵי,

הִיד מַה דְּאֵת אָמַר¹⁰⁰, 'קוֹל בְּרַמָּה נִשְׁמָעִי'."

⁹⁵ בראשית, יט' - כו'.

⁹⁶ ויקרא, ב' - יג'.

⁹⁷ בראשית רבה, פרשה ה', ד'.

⁹⁸ איוב, כח' - יא'.

⁹⁹ ירמיה, י' - יב'.

ויעויין עוד בזה, בדברי רבינו בחיי זיע"א, על מאמר הכתוב ¹⁰¹, "וְכָל קָרְבָן מִנְחָתְךָ
בְמִלַּח תִּמְלַח, וְלֹא תִשָּׁבֵית מִלַּח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתְךָ, עַל כֹּל קָרְבָנְךָ תִּקְרִיב
מִלַּח":

"ועל דרך המדרש, יש בו ביאור לדרך הקבלה -

ברית כרותה למלח, מששת ימי בראשית,

שהובטחו מים התחתונים, ליקרב במלח, וניסוך המים בחג.

וכן אמרו במדרש ¹⁰² -

מים התחתונים, נקראו מים בוכים,

ולמה נקראו מים בוכים?

כי בשעה שחילק הקדוש ברוך הוא את המים, נתן אלו למעלה ואלו למטה,
התחילו מים התחתונים בוכים,

וזהו שכתוב ¹⁰³, 'מִמַּכֵּי נְהָרוֹת חִבְשִׁי'.

אמר רבי אבא -

בבכי נתפרשו המים התחתונים מן העליונים,

אמרו, אוי לנו שלא זכינו לעלות למעלה להיות קרובים ליוצרנו,

מה עשו?

העיזו פניהם, ובקעו תהומות, ובקשו לעלות,

עד שגער בהן הקדוש ברוך הוא!

שנאמר ¹⁰⁴, 'הַנּוֹתֵן בְּיָם דָּרְךָ, וּבְמַיִם עֲזִים נְתִיבָהּ', 'אֲזַעֵר בְּיָם וַיִּבְשֶׁהוּ' ¹⁰⁵.

¹⁰⁰ ירמיה, לא' - יד'.

¹⁰¹ ויקרא, ב' - יג'.

¹⁰² בראשית רבה, פרשה ה', ד'.

¹⁰³ איוב, כח' - יא'.

¹⁰⁴ ישעיה, מג' - טז'.

אמר להם הקדוש ברוך הוא -

הואיל ולכבודי עשיתן כל כך, אין להן רשות למים העליונים לומר שירה עד שיטלו רשות מכם,

שנאמר ¹⁰⁶, 'מקלות מים רבים, אדירים משפרי ים'.

ומה הם אומרים?

'אדיר במרום ה'.'

ולא עוד, אלא שעתידין אתם ליקרב על גבי המזבח במלח, וניסוך המים.

ועוד דרשו במקום אחר -

העולם כולו, שלישי מדבר - שלישי ישוב - שלישי ים.

עמד ים לפני הקדוש ברוך הוא, אמר לפניו: **רבונו של עולם, במדבר נתנה תורה, בישוב נבנה בית המקדש, אני מה תהא עלי?**

אמר לו, **עתידין ישראל, שיקריבו מלח על גבי המזבח**."

ויעויין עוד בזה, בדברי ה"זוהר הקדוש" ¹⁰⁷ :

"בגין דמים תתאין, אינון בוכין ואמרין - אנו בעיין, למהוי קדם מלכא עלת העלות".

ועל פי זה, כתב בספר הקדוש "אמרי שמאיי" ¹⁰⁸, משמו של הגה"ק רבי משה טייטלבוים זיע"א ¹⁰⁹, את מאמר הכתוב ¹¹⁰, "על נהרות כבל, שם ישבנו, גם בכינו, בוכרנו את ציון":

¹⁰⁵ נחום, א' - ד'.

¹⁰⁶ תהילים צג' - ד'.

¹⁰⁷ "תיקוני הזוהר", (תיקון ה', דף יט' ע"ב).

¹⁰⁸ להגה"ק רבי שמאי גינזבורג זיע"א.

פרשת ויקרא, עמוד יג'.

¹⁰⁹ בספרו הקדוש "תפילה למשה".

¹¹⁰ תהילים, קלז' - א'.

"מדוע כתוב 'גם בכינוי'?

משום, שהמים התחתונים בכו, כשהבדיל הקדוש ברוך הוא, בין מים עליונים למים תחתונים,

והקדוש ברוך הוא, ניחם, שיקחו מהם מים ומלח לקורבנות.

וכשנחרב בית המקדש, הופסקו הקורבנות,

והמים חזרו ובכו, על שהפסיקו לקחת מהם מים ומלח לקורבנות.

וזהו הפירוש, 'גם בכינוי' -

גם אנחנו בכינו על חורבן בית המקדש, יחד עם המים שבכו על הפסקת הקורבנות.

והקדוש ברוך הוא, ניחם את שניהם -

שהוא עתיד לרפאות אותנו, ואת המים, כשיבנה בית המקדש.

כמו דאיתא במדרש¹¹¹ -

'גָדוֹל כִּיָּם שְׁבָרָךְ'¹¹², מי שעתיד לרפאות שברו של ים, הוא ירפא לך".

והנה, על מאמר הכתוב¹¹³, "וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרְקִיעַ, וַיַּבְדֵּל, בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מַעַל לָרְקִיעַ, וַיְהִי כֵן", כתב "בעל הטורים" זיע"א:

"בי' במסורה, הכא 'מעל לרקיע'¹¹⁴, ואידך, 'ויהי קול מעל לרקיע'¹¹⁵."

ובביאור העניין, כתב דודי הגה"ק רבינו שלמה אסולין זיע"א¹¹⁶:

"לרמוז, מה שאמרו חז"ל¹¹⁷ -

¹¹¹ איכה רבתי, פרשה ב', כב'.

¹¹² איכה, ב' - יג'.

¹¹³ בראשית, א' - ז'.

¹¹⁴ בראשית, א' - ז'.

¹¹⁵ יחזקאל, א' - כה'.

¹¹⁶ בספרו הקדוש "שלמי שמחה".

שכאשר הפריד הקדוש ברוך הוא מים התחתונים ממים העליונים, בכו מים התחתונים, ואמרו: אן בעינן, למהוי קדם מלכא,

עד שכרת הקדוש ברוך הוא עמהם ברית, שיטלו מהם מלח למלוח את הקורבנות הקרבים על גבי המזבח, וכן שיטלו מהם לניסוך המים בחג, וכן שיאמרו שירה קודם המים העליונים.

וזהו ¹¹⁸, ויְהִי קוֹל מְעַל לְרִקְיעֵי -

שכאשר הבדיל הקדוש ברוך הוא, בין מים התחתונים למים העליונים,

בכו מים התחתונים, ונשמע קולם,

עבור מה שרצו להיות מעל לרקיע, וקרובים אליו יתברך".

והנה, אותה הבכייה שבכו המים התחתונים, היא הבכייה הראשונה שהיתה בבריאה, וזאת אשר עלינו ללמוד מבכייה זו, להלכה ולמעשה:

בכייה ראשונה זו, הינה בכייה של השתוקקות ורצון להיות דבוקים וחבוקים בהבורא ית"ש!

ומעתה, כל בכייה, שאינה בבחינת בכייה של השתוקקות שכזו, כמוה כבכייה של חינם,

וכבר ביארו לנו רבותינו ז"ל ¹¹⁹, שבכייה של חינם מובילה לבכייה לדורות, חלילה וחס, וכפי שהיה בזמן המרגלים.

ט. בעניין אשת לוט - אשר נהפכה לנציב מלח, נתבאר לעיל ¹²⁰, משם הגה"ק רבינו מנחם ריקאנטי זיע"א ¹²¹: "וסוד העניין, תבין מברית מלח, וגם מימי היס המלוחים, ירמזו לזה".

¹¹⁷ וכמו שנתבאר בתחילת אות זו.

¹¹⁸ יחזקאל, א' - כה'.

¹¹⁹ סוטה, לה' ע"א.

¹²⁰ באות ז'.

¹²¹ בפירושו על התורה, (בראשית, יט' - כו').

ולאור המתבאר, נשכיל ונבין בדבריו הקדושים. כדלהלן:

- א. כבר נתבאר לעיל¹²², שכל הפוגם בלשונו, סופו שיפגום בבריתו, וכאשר בא האדם לידי פגם זה, חלילה וחס, מתגלה קלונו ברבים. ואשת לוט, אשר פגמה בלשונה, ודיברה דברי לשון הרע כנגד המלאכים וכנגד בעלה¹²³,
- התגלה קלונו ברבים, על ידי המלח, שכן, כשם שהמלח הוא מעניין הברית, אף החטא שלה היה מעניין הברית.
- ב. לשון הרע, גורם לפירוד ולמחלוקת בין האדם לחבירו, ואף המלח הנמצא במימי הים, נוצר משורש המחלוקת, בחלוקת המים העליונים והמים התחתונים¹²⁴.
- ולפיכך, בעת מחלוקת שלילית, שנחלקה אשת לוט על בעלה, היא לקתה במלח, המרמזת על עניין המחלוקת החיובית.
- ג. מחלוקת הבאה כתוצאה מדברי לשון הרע, יוצרת אצל האדם עניין "בכייה של חינם", וכפי שהיה בזמן המרגלים¹²⁵.
- ועניין זה, היה אצל אשת לוט, אשר עשתה לשון הרע ומריבה, בעניין המלח¹²⁶, ולפיכך, היא הביאה על עצמה, בחינת "בכייה לדורות"¹²⁷, בכך שהיא נהפכה ל"נציב מלח"¹²⁸.

¹²² באות ג'.

¹²³ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹²⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹²⁵ סוטה, לה' ע"א.

¹²⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹²⁷ סוטה, לה' ע"א.

¹²⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ח' - בעניין "בכייה של חינם ובכייה לדורות".

ד. עניין המחלוקת, ועניין "בכייה של חינם", מלמדים, על חיסרון בהשתוקקות, אל הבורא ית"ש.

ודבר זה, היה אצל אשת לוט, אשר לא חפצה בהשתוקקות וקירבה אל הבורא ית"ש, כעניין שהיה במים העליונים והמים התחתונים¹²⁹, ולפיכך, היא לקתה במלח, בכדי להורות לדורות עולם, את היפך מעשיה ועניינם. והנה, לאור המבואר, נראה בסייעתא דשמיא, לתת טעם כעיקר, בעניין הנחת המלח על שולחנו של האדם¹³⁰. וכדלהלן:

שכן, דווקא בעת אכילתו של האדם, עליו להשתוקק ביותר אל הבורא ית"ש, ולתקן את ענייני הגשמיות בענייני הרוחניות, ועל ידי כך, יוכל האדם, להרחיק את המחלוקת ואת הבכייה של חינם, ובכלל זה, לתקן את פגם הברית, בסוד "בְּרִית מֶלֶח".

וכמו כן, נראה בסייעתא דשמיא, לתת טעם כעיקר, בעניין נתינת המלח על בבדיקת חמץ ובספירת העומר¹³¹. וכדלהלן:

שכן, כבר נתבאר לעיל¹³², שהיסוד של יציאת מצרים וספירת העומר, הוא סוד ההשתוקקות והרחקת היצר הרע.

ולפיכך, דווקא באותם השעות, עלינו לגרום מיתוק לאותם הדינים, על ידי נתינת המלח¹³³,

ואף, לגרום הרחקה לענייני הלשון הרע - שבסופה להביא לידי פגם הברית¹³⁴, חלילה וחס,

¹²⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹³⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹³¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹³² באות ד'.

¹³³ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

¹³⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

ואת עניין המחלוקת, הבאה כתוצאה מכך¹³⁵.

כיוון שעניין סוד "בְּרִית מֶלֶח", הוא כנגד ברית הלשון וברית המעור.

ועל פי זה, יתבאר ויתברר כמין חומר, מה שהתהדר עשיו הרשע בעניין המלח, באומרו לאביו יצחק אע"ה¹³⁶, "היאך מעשרין את המלח":

שכן, רשע זה, רצה להחזיק את עצמו כצדיק וחסיד, היודע סודן וטעמן של דברים אלו. ודוק.

ל. בביאור מאמר הכתוב¹³⁷, "צְדִיק אֲכָל לְשֶׁבַע נַפְשׁוֹ, וּבָטָן רְשָׁעִים תִּחְסָר", שמעתי מסבי מו"ר הגה"צ רבי דוד יוסף בר חן זיע"א. כדלהלן:

דהנה, כל אכילתו של הצדיק, עבודה גדולה וקדושה היא עד למאוד,

ומשכך, בכל אכילה ושתיה, הוא בודק בעצמו, האם הוא צריך לכך, או שמא לאו.

והנה, דרך הצדיק להיטיב אל זולתו בכל עת, בעבור היותו "טוב עין",

ולפיכך, כאשר מתארח אדם אצל הצדיק, רוצה הצדיק להיטיב עמו במאכל ומשקה,

ולצורך כך, הוא עושה הכל, בכדי שירגיש האורח בנכונות הטובה.

ולכן, "צְדִיק אֲכָל לְשֶׁבַע נַפְשׁוֹ" -

היינו, שהצדיק אוכל כדי שביעה, ואף על פי שהוא כבר שבע ואינו צריך לכך,

והעיקר, בכדי שירגיש האורח בטוב ובנעימים.

ומה שאין כן, הרשע, אשר הוא "רע עין",

ואינו רוצה שיחסר האורח ממנו את ממונו, הוא יתן לו את כל ההרגשות

והתחושות שבעולם, בכדי שלא יהנה מנכסיו,

¹³⁵ וכמו שנתבאר בתחילת אות זו.

¹³⁶ בראשית רבה, פרשה סג', י'.

¹³⁷ משלי, יג' - כה'.

ולצורך אחד מן התכסיסים, הרי הוא מרעיב את עצמו בעת סעודתו, ואף על פי שבאותה העת - אין לך רעב ממנו, ועל ידי כך, האורח אינו מרגיש בנוח, ואינו מכניס שום מאכל ומשקה אל בטנו, ובכך, נשאר הרשע ברעבתנותו, ונחסר מכל וכל. והוא אומר, "וּבִטָּן רְשָׁעִים תִּחְסָר" - והיינו, שלא זו בלבד שהוא רעב והוא צריך לאכילתו, אלא, שעוד הוא מרעיב את עצמו. אלו דברי קודשו, "וחיים הם למוצאיהם". והנה, לאור המתבאר במאמר הלזה, נראה לבאר פשט חדש בביאור מאמר הכתוב הנ"ל. וכלדלהן:

"צדיק" - בעת אכילתו, "אֶכֶל לְשִׁבְעַ נַפְשׁוֹ" - היינו לצורך תיקון נפשו, שהוא בבחינת "בכייה של השתוקקות"¹³⁸, ובבחינת "מיתוק הדינים"¹³⁹, ובכך, הוא זוכה, למתק את ברית המעור וברית הלשון, בברית מלח¹⁴⁰.

ומה שאין כן, "וּבִטָּן רְשָׁעִים תִּחְסָר" - שאינם זוכים לתקן כל זאת, וכל אכילתם אינם אכילה לצורך "אוכל נפש", אלא אכילה בעבור בטנם בלבד. יתן ה' יתברך, ונזכה להשכיל ולהבין כל זאת, ואזי, נתקדש וניטהר, ונשלים את תיקון נפשינו רוחינו ונשמתינו. אמן.

¹³⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹³⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

¹⁴⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

"וְצַתְתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְזוּמַתִּי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד